

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus IV. De legitimæ consuetudinis effectu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

fundantur in eo jure, prætextu talis consuetudinis, esse nulla, & irrita, imò & injusta, & iniqua. Ratio est ex *preced. num.* Nam exemptio, & immunitas; quæ afficit personas; & bona Ecclesiastica, tollit illis passivam capacitatem obligationis à jurisdictione laica, quâ tali, ut constat ex dict. à *num. priori*: ergo nullum jus, aut jurisdictionem laicis adversus ea tribuit; actus autem jurisdictionis exercitus à carente jure, seu jurisdictione, nullus est, imò injustus; & iniquus; ergo.

1733. Accedit, quòd talis consuetudo, seu praxis (quam dicunt jam receptam) causet omnibus propè conditionibus ad substantiam consuetudinis legalis, necessario requisitis; inter quas est consensus communitatis per eam obligandæ; & quidem *liber, non extortus* vi; potentia, injuriis; *continuatus*, seu non interruptus, *commune bonum directe questum*, &c. Hæc autem in communitate Ecclesiasticorum obliganda per talem laicorum consuetudinem nullatenus reperiri; plus, quam certum est, ut constat orbi; ergo.

ARTICULUS IV.

De legitima consuetudinis effectibus.

1734. Inter effectus consuetudinis, quæ nimirum rationabilis est; & legitime præscripta, numerantur *obligatio, nova legis inductio, præexistentis abrogatio*; aut etiam *actuum irritatio*, ac demum etiam *juris interpretatio*. Hanc porro vim inesse tali consuetudini aperte constat ex *c. fin. h. r.* ibi: licet longævæ consuetudinis non sit vilis autoritas, non tamen est usque ad eòdè valitura, ut juri positivo (nimirum humano,) debeat præjudicium generare, *nisi fuerit rationabilis; & legitime præscripta*; de jure etiam civili constat ex dictis à *num. 1634.*

§. I.

An, & qualem obligationem pariat consuetudo?

1735. Cum legitima consuetudo pro lege recipiatur, ex *num. 1634.* lex autem habeat vim obligandi naturaliter ex *num.*

Tom. I.

233. vis eadem tribuenda est consuetudini legitimæ. Quæstio autem est. 1. an possit dari consuetudo juris *merè pœnalis*, nimirum obligans ad solam pœnam determinatam? affirmativam meritò tenet Suarez *l. 7. de legibus c. 16. à. n. 2.* Nam obligare ad pœnam tantum, eamque determinatam ex se nullam formaliter, aut illativè continet repugnantiam, cum id reperiat in lege, quæ dari potest *merè pœnalis*; ergo communitas per tempus jure definitum liberè poterit continuare frequentiam actuum animò; ut si quis secus egerit, teneatur ad certam pœnam.

Altera quæstio est, an consuetudo unitus communitatis obliget aliam ab illa penitus distinctam? Resp. negativè cum Suarez *tit. num. 6.* Nam sine animo obligandi, seu inducendi obligationem in communitatem dependentem à legali consensu Principis, non stat consuetudo juris, seu obligans ex *num. 1683.* hic autem animus esse non potest in una communitate in ordine ad alios, qui non sunt membra talis communitatis, tum quia sic intenderet obligare alios, ab ipsa inobligabiles; tum quia legalis consensus Principis non tendit ad aliam communitatem, ac eam, quæ consuetudinem illam introduxit.

1737. Quæstio 3. est, an Judex alicujus loci, vel civitatis sequi possit in decidendis causis sui fori, consuetudinem alterius loci, vel civitatis, quando in proprio ad ejus causæ decisionem non suppetit lex, statutum, aut consuetudo propria? Resp. affirmativam approbari *c. Cum olim, de consuetud.* ubi dicitur: *in attribuendis officiis nova dignitati, servandam esse consuetudinem vicinarum civitatum; & si hæc diversa fuerint, eligendam magis rationabilem, & aliis non præjudicantem*; ac in *c. Super eo, 22. de censibus*, ibi: *tibi duximus respondendum, quòd illud observare tenetur* (nimirum in Provincia Compostellana, de novo ad jurisdictionem Ecclesiæ Archi-Episcopi Compostellani conversa) *quòd in vicinis Provinciis observatur.*

Not. tamen, ad hoc non obligari dictos Judices necessitate legis, sed convenientiæ, ac æquitatis, ut observat Salas *D. 19. sect. 14. num. 102.* Nam consuetudo unius loci, aut communitatis non extenditur ad diversum locum, vel personam

A a a

ex

ex n. 1736. & quando in c. *super eo, cit.* Archi-Episcopus remittitur ad sequendam consuetudinem vicinarum civitatum in visitandis locis, quæ noviter Ecclesiæ suæ accesserunt, factum erat, ut consuetudinem propriæ Ecclesiæ, quæ ignorabatur, investigaret inspectis aliis civitatibus, & disquireret, an non sit consuetudo communis totius diœcesis?

§. II.

An, & qualiter consuetudo abroget legem præexistentem?

1739. **Q**uæstio i. est, an consuetudo possit abrogare legem præexistentem, & præceptivam actus sub obligatione ponendi actum, v. g. audiendi missam in Parochia, dicendi horas etiam extra chorum certo tempore; abstinendi à lacticiis in jejuniis Ecclesiasticis, &c. Resp. affirmativè. Nam de jure canonico in c. *fin. h. t.* de quo superius, num. 1684. indefinitè tribuitur consuetudini; quæ est rationabilis, & legitimè præscripta, vis prævalendi adversus jus positivum, nempe humanum; quod etiam procedit de jure civili ex num. 1683. præsertim, cum evenire etiam sæpe possit, quòd utilis sit bono communi, auferri talem obligationem; cum rectæ rationi, & gubernationi valde consonum sit, ut Princeps populo tam frequenter contravenienti tali legi, cujus oppositum hinc, & nunc conducibilius, aut æquè conveniens est, coniveat, & consensum legalem pro consuetudine contra legem tribuat.

1740. Altera quæstio est, an consuetudo rationabilis, & legitimè præscripta, prævalere possit adversus legem *merè pœnalem*, ubi scilicet actus immediatè præscriptus non est sub obligatione, sed tantum tolerantia pœnæ, si non ponatur actus? adeoque facere, ne quidem amplius maneat obligatio ad pœnam? Responsio est affirmativa; nec enim est major obligatio legis ad pœnam, quàm ad actum, ubi etiam hinc directè præcipitur; sed obligatio ad actum, ubi is directè præcipitur, abrogari potest per consuetudinem rationabilem, & legitimè præscriptam ex num. *preced.* ergo etiam obligatio ad pœnam tantum.

1741. Tertia quæstio est de lege *pœnali mixta*, ubi non tantum pœna, sed etiam ipse actus est sub obligatione, an per consuetudinem rationabilem, & legitimè præscriptam abrogari possit. 1. obligatio ad pœnam, manente obligatione ad actum? 2. an obligatio ad actum, manente obligatione ad pœnam? quoad 1. negativa suadet ex eo, quia si manet obligatio legis ad actum, omissione actus, lege debiti, committitur culpa, quæ est obnoxia pœnæ; ergo non potest abrogari obligatio ad pœnam manente obligatione ad actum; cujus ommissio inducit culpam.

1742. Sed distinctione quæstio, & ratio negantium dissolvitur. Quamvis enim culpa trahat reatum pœnæ, vel legalis, vel arbitrariæ; quia tamen reatus pœnæ tam legalis, quàm arbitrariæ ex se non determinat qualitatem, nec quantitatem pœnæ; imò nulla statui poterat, certum videretur, obligationem legis ad actum stare posse sine obligatione ad pœnam aliquam determinatam; ergo hæc duæ obligationes non sunt ex natura rei inseparabiliter connexæ; ergo poterit dari consuetudo, quæ abroget obligationem pœnæ determinatam; manente obligatione actus, & vicissim etiam, quæ abroget obligationem ad actum, manente obligatione ad pœnam; modò hæc talis sit, quæ non supponat culpam Theologicam, seu peccatum, ex quo patet etiam ad 2. & rationem in contrarium; solum enim probat, eum, qui violat legem, quæ obligat naturaliter ad actum; manere obnoxium pœnæ, non determinatam; sed si quam Judex imponendam arbitratus fuerit.

1743. Quarta quæstio est, an consuetudo abrogare valeat legem irritantem? Resp. affirmativè, si consuetudo rationabilis sit, & legitimè præscripta; sic Suarez l. 7. *de legibus, c. 19. nu. 14.* Sanchez *de matrim. l. 7. D. 4. à nu. 11.* & alii. Nam talis consuetudo pro lege suscipitur; ergo cum lex irritans abrogari possit per aliam legem, ut manifestum est in pluribus exemplis, ubi per Tridentinum complura impedimenta matrimonii (saltem quoad extensionem) olim irritantia, nunc sublata sunt; idem fieri poterit per consuetudinem rationabilem, ac legitimè præscriptam. Quid verò consuetudo possit quoad

ad vim abrogandi impedimenta matrimo-
nii, constabit ex lib. 4. à n. 1892.

§. III.

*An consuetudine abrogari possit lex pro-
hibens consuetudinem contra-
riam?*

1744. Quidam affirmant, quando lex con-
trariam consuetudinem præcisè pro-
hibet, non autem reprobatur; secus, si et-
iam reprobatur, de quo V. dicta n. 1645.
ita Suarez cit. c. 7. à n. 9. & c. 19. n. 18.
& alij. Cæterum l. 4. decret. à n. 1248.
amplexi sumus sententiam tenentem, per
consuetudinem non posse abrogari legem,
quæ contrariam consuetudinem reprobatur,
tanquam corruptelam, *quamdiu talis ma-
net*; quia tunc non potest esse rationabi-
lis, sine quo consuetudo non habet vim
abrogandi legem ex n. 1688. Dixi:
quamdiu talis manet; quia si mutarentur
circumstantiæ, ut nunc Reipublicæ con-
ducibilius, vel saltem æquè conducibile
foret oppositum dictæ legi, sicut non raro
contingit, lex illam abrogans merito con-
stitui posset, cum res humanæ raro diu
maneant in eodem statu; consequenter
sic tunc etiam consuetudine legitimè præ-
scripta abrogari valeret, ut pluribus ex-
posuimus cit. l. 4. d. n. 1256. & seq.

1745. Quæstio autem est, an inter legem,
quæ prohibet consuetudinem contrariam,
ac eam, quæ illam reprobatur, facienda sit
aliqua distinctio? affirmandum videtur
solum in casu, quo consuetudo reproba-
tur, ut dissona rectæ rationi, seu ut irra-
tionabilis, vel contraria legi divinæ, vel
naturali. Et in hoc sensu verum est, nul-
lam consuetudinem prævalere posse ad-
versus legem, eam sic reprobantem; nisi
quoad pœnam nitentibus in contrarium
lege statutam juxta n. 1742. Quia tamen
plures consuetudines prohibentur solum
ex eo, quod Reipublicæ, vel Ecclesiæ mi-
nùs conveniant, inter legem hoc titulo
eam prohibentem, & reprobantem, non vi-
detur opus distinctione; sic enim impor-
tant idem.

1746. Præter hæc not. quando lex reprobatur,
vel prohibet consuetudinem contrariam
cum clausula: *non obstante contraria con-
suetudine*, probabilius intelligi non tan-
tum de præterita, sed etiam futura, ut

monuimus in præmissis; nam talis dispo-
sitiō directè intendit favere legi constitutæ,
consequenter latam interpretationem re-
cipit contra correctionem, vel abrogatio-
nem, quæ odiosa est. Et Doctores com-
muniter de utraque intelligunt textum c.
Ad nostram, 3. de consuetud. & c. *cum
inter*, eod. eo ipso enim, quod prohibea-
tur, in ejus usu aliquid reperitur minus
conveniens disciplinæ Ecclesiasticæ, con-
sequenter rectæ rationi, prout considerat
commune bonum. Nec obstat, quod
sola consuetudo; cum adhuc imperfecta
est, contrarietur legi; hoc ipso enim,
quod Legislátor velit legem suam firmā,
consuetudinem etiam imperfectam prohi-
bet; ut ejus perfectio impediatur.

§. IV.

*An consuetudo possit inducere vim legis
irritantis?*

1747. Responso est affirmativa; quia certum
videtur, quod communitas possit, ex
sine inducendi obligationem, in certis ca-
sibus observandi formam aliquam (sine
quâ non valeat actus) continuare etiam
per longum tempus aliquos actus, qui,
ubi decennium continuationis comple-
tum fuerit, obtineant consensum legalem
Principis; sed hoc posito: talis consuetudo
obtinere vim legis irritantis; ergo. Major
est ex c. *fin. h. t.* de quo n. 1684. & jure
civilis, n. 1683. ubi nulla additur limita-
tio. Et hujus ulterior ratio est ex jure sic
disponente. Quia consuetudine quis fie-
ri potest inhabilis ad beneficium, c. *cum
olim*, de Cleric. conjugat. ubi filius Sacer-
dotis Græci ex uxore genitus, inter Lati-
nos licet promovetur, *si regionis consue-
tudo non obstet*. Deinde licet filij duo-
rum compatruum, per quorum neutrum
deventum est ad compaternitatem, licet
invicem contrahant matrimonium; se-
cus tamen est, *si subest consuetudo impedi-
ens, vel dirimens talia matrimonia*, ut
dicitur in c. *Super eod.*, 3. de cognat. spirit.
idem colligi potest ex c. *Cumana*, 50. de
elect. & c. *Cum Ecclesia*, 3. de caus. posses-
s. ubi habetur, per contrariam consuetudi-
nem fieri posse, ut jus eligendi ad Ecclesias
Cathedrales, quod regulariter ad Clericos
earundem pertinet, quoad hoc minui pos-
sit, ut nimium etiam alij interveniant.

A a a 3

§. V.

q. V.

An, & qualiter consuetudo sit interpretis legis?

1748. **C**ommunis Doctorum sententia est, consuetudinem habere vim interpretandi legem, uti constat ex c. *cum dilectus*, 8. h. t. ubi dicitur, per consuetudinem induci posse, quod una Ecclesia, de gremio alterius, teneatur sibi Prælatum eligere; *cum consuetudo sit optima legum interpretis*, id, quod etiam habetur in L. *minimè*, & in L. *de interpretatione, de elect.* Et quoniam consuetudo rationalis, & legitime præscripta pro lege suscipitur, quæ vim suam habeat non à virtute introducentium, sed legali consensu Principis, talis consuetudo habebit vim authenticæ interpretationis, de qua dictum est à n. 912. Ubi verò non est legitime præscripta, esto sit rationalis, habebit quidem vim interpretationis, sed merè doctrinalis, & probabilis; cum consensus communis fundet prudens iudicium de lege in tali sensu accipienda, quem exhibet consuetudo rationalis, licet non præscripta.

1749. Si quæras, an quælibet consuetudo rationalis, & præscripta, habeat vim interpretationis authenticæ? Resp. si propriè loquamur, id habere solam consuetudinem juxta legem; hujus rationem dedimus n. 1641. Cæterum, quando L. *Nam Imperator, ff. de legib.* dicitur: *in ambiguitatibus, quæ ex legibus proficiuntur, consuetudinem, vel rerum perpetuo similiter judicatarum auctoritatem, vim legis obtinere debere*, de consuetudine legitime præscripta intelligendum est, juxta dicta in *precedentibus*.

1750. Præter hæc not. 1. ut consuetudo solum probabiliter interpretetur legem, sufficere consuetudinem tam antecedentem (nam leges frequenter secundum præexistentem consuetudinem conduntur, quin illi derogent, nisi hoc exprimant) quam consequentem; hoc enim, ut alibi diximus, intelligitur, quando dicitur leges firmari, *cum moribus utentium comprobantur*. Not. 2. arbitrium, in quem partes compromittunt, in casu, quo aliud habet lex, aliud con-

suetudo, debere dicere sententiam secundum legem, ubi consuetudo non est legitime præscripta; si secus, juxta consuetudinem, quia tunc per eam lex abrogata est; quod verum est, licet in cum compromisserint, ut sententiam dicat *secundum jura*; nam & consuetudo præscripta jus est.

Si quæras, an, & qualiter consuetudo possit abrogari? Resp. quod communis teneat, consuetudinem præexistentem abrogari posse alia consuetudine, priori contraria, si hæc rationalis sit, & legitime præscripta, sicut lex abrogari potest alia lege, prout colligitur ex L. *Pacta novissima, C. de pactis*; & L. 2. *C. de inoffic. dotibus*. Cum talis consuetudo recipiatur pro lege. Neque, ut detur consuetudo abrogans priorem, majus tempus exigit, quam decennium, quod suffiebat, ut legitime induceretur illa. Not. autem. 1. consuetudinem generalem non abrogari per sequentem nisi generalem ei contrariam; si enim hæc duntaxat particularis sit, nimirum in uno duntaxat loco, vel certa communitate, pro hoc illam tollet; sed non pro aliis; cum non inducatur nisi usu & facto talis communitatis. Not. 2. sicut lex affirmativa, quæ obligat ad positionem actus, abrogatur consuetudine; seu frequentatis omissionibus; & negativa, quæ petit omissionem alicujus actus, consuetudine, seu frequentatis actionibus, & factis contrariis; sic cum proportionem dicendum, ubi consuetudo prior abrogatur per posteriorem, V. Azor p. 1. l. 5. c. 4. q. 7. Rebellum p. 1. l. 1. q. 5. nu. 23. & alii.

ARTICULUS V.

Qualiter probetur consuetudo?

1751. **R**esp. ubi consuetudo legalis non est notoria, regulariter probandam esse ab ipsam allegante, cum consistat in facto. Dixi *regulariter*; si enim respicit ordinem iudicij, aliunde nota esse debet iudici; quo tamen casu, si dubius esset, ipse teneretur se informare; cum hoc pertineat ad munus iudicis. Si autem dubium sit de sola qualitate consuetudinis, v. g. an sit rationalis, an honesta, an præscripta? hæc pertinent ad quæstionem juris